

UNIVERZITET U BEOGRADU
FAKULTET ZA SPECIJALNU
EDUKACIJU I REHABILITACIJU

UNIVERSITY OF BELGRADE
FACULTY OF SPECIAL EDUCATION
AND REHABILITATION

12.

MEĐUNARODNI
NAUČNI SKUP
„SPECIJALNA
EDUKACIJA I
REHABILITACIJA
DANAS”

12th

INTERNATIONAL
SCIENTIFIC
CONFERENCE
“SPECIAL
EDUCATION AND
REHABILITATION
TODAY”

ZBORNIK REZIMEA

BOOK OF ABSTRACTS

Beograd, Srbija
27–28. oktobar 2023.

Belgrade, Serbia
October 27–28th, 2023

UNIVERZITET U BEOGRADU – FAKULTET ZA SPECIJALNU EDUKACIJU I REHABILITACIJU
UNIVERSITY OF BELGRADE – FACULTY OF SPECIAL EDUCATION AND REHABILITATION

Beograd, 2023.
Belgrade, 2023

UNIVERZITET U BEOGRADU – FAKULTET ZA
SPECIJALNU EDUKACIJU I REHABILITACIJU

UNIVERSITY OF BELGRADE – FACULTY OF
SPECIAL EDUCATION AND REHABILITATION

12. MEĐUNARODNI NAUČNI SKUP
SPECIJALNA EDUKACIJA I REHABILITACIJA DANAS
Beograd, 27–28. oktobar 2023. godine

Zbornik rezimea

12th INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE
SPECIAL EDUCATION AND REHABILITATION TODAY
Belgrade, October, 27–28th, 2023

Book of Abstracts

**12. MEĐUNARODNI NAUČNI SKUP
SPECIJALNA EDUKACIJA I REHABILITACIJA DANAS
Beograd, 27–28. oktobar 2023. godine
Zbornik rezimea**

**12th INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE
SPECIAL EDUCATION AND REHABILITATION TODAY
Belgrade, October, 27–28th, 2023
Book of Abstracts**

Izdavač / Publisher

Univerzitet u Beogradu – Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju
University of Belgrade – Faculty of Special Education and Rehabilitation

Za izdavača / For publisher

Prof. dr Marina Šestić, dekan

Glavni i odgovorni urednik / Editor-in-chief

Prof. dr Svetlana Kaljača

Urednici / Editors

Prof. dr Ljubica Isaković
Prof. dr Sanja Čopić
Prof. dr Marija Jelić
Doc. dr Bojana Drljan

Recenzenti / Reviewers

Prof. dr Tina Runjić
Sveučilište u Zagrebu, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Hrvatska
Prof. dr Amela Teskeredžić
Univerzitet u Tuzli, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Bosna i Hercegovina
Prof. dr Slobodanka Antić, prof. dr Milica Kovačević, doc. dr Nevena Ječmenica
Univerzitet u Beogradu – Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Srbija

Lektura i korektura / Proofreading and correction

Mr Nataša Nikolić
Maja Ivančević Otanjac

Dizajn i obrada teksta / Design and text processing

Biljana Krasić
Zoran Jovanković

Zbornik rezimea biće publikovan u elektronskom obliku / Book of abstracts
will be published in electronic format

Tiraž / Circulation: 200

ISBN 978-86-6203-168-6

Ministarstvo nauke, tehnološkog razvoja i inovacija Republike Srbije učestvovalo je u sufinansiranju budžetskim sredstvima održavanje naučnog skupa (Ugovor o sufinansiranju – evidencioni broj 451-03-1657/2023-03).

PROGRAMSKI ODBOR / SCIENTIFIC COMMITTEE:

Članovi Programskog odbora / Members of the Scientific Committee:

- Prof. dr Marina Šestić, predsednik*
- Prof. dr Branka Jablan*
- Doc. dr Luka Mijatović*
- Prof. dr Nadica Jovanović Simić*
- Prof. dr Nadežda Krstić*
- Prof. dr Nataša Buha*
- Prof. dr Ksenija Stanimirov*
- Doc. dr Jasmina Maksić*
- Doc. dr Mia Šešum*
- Doc. dr Marija Maljković*

*Univerzitet u Beogradu – Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Srbija / University of Belgrade – Faculty of Special Education and Rehabilitation, Serbia

- Prof. dr Špela Golubović, Univerzitet u Novom Sadu, Medicinski fakultet Novi Sad, Srbija / University of Novi Sad, Faculty of Medicine Novi Sad, Serbia
- Prof. dr Jasna Maksimović, Pedagoški fakultet u Užicu Univerziteta u Kragujevcu, Srbija / Faculty of Education in Užice University of Kragujevac, Serbia
- Doc. dr Marija Cvijetić-Vukčević, Univerzitet u Novom Sadu, Pedagoški fakultet u Somboru, Srbija / University of Novi Sad, Faculty of Education in Sombor, Serbia
- Dr Milena Milićević, Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Beograd, Srbija / Institute of Criminological and Sociological Research, Belgrade, Serbia

Članovi Programskog odbora iz inostranstva / Members of the Scientific Committee from Abroad:

- Prof. dr Neven Ricijaš, Sveučilište u Zagrebu, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Hrvatska / University of Zagreb, Faculty of Education and Rehabilitation Sciences, Croatia
- Vanda Hájková, PhD, associate professor, Charles University, Faculty of Special Education, Czech Republic
- Iva Strnadová, PhD, full professor, University of New South Wales, Faculty of Arts, Design and Architecture, School of Education, Australia
- Emine Ayyildiz, PhD, assistant professor, Istanbul Medeniyet University, Faculty of Education Sciences, Turkey
- Prof. dr Ante Bilić Prčić, Sveučilište u Zagrebu, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Hrvatska / University of Zagreb, Faculty of Education and Rehabilitation Sciences, Croatia

- Dr Olivera Kalajdžić, docent, Univerzitet u Istočnom Sarajevu, Medicinski fakultet Foča, Bosna i Hercegovina / University of East Sarajevo, Faculty of Medicine Foca, Bosnia and Herzegovina
- Prof. dr Medina Vantić Tanjić, Univerzitet u Tuzli, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Bosna i Hercegovina / University of Tuzla, Faculty for Special Education and Rehabilitation, Bosnia and Herzegovina
- Natalia Yurievna Kiseleva, PhD, assistant professor, Moscow City University, Institute of Special Education and Psychology, Russia
- Damjana Kogovšek, PhD, assistant professor, University of Ljubljana, Faculty of Education, Slovenia
- Sořija Pajić, PhD, assistant professor, Radboud University, Faculty of Economics and Business, Institute of Management Research, The Netherlands

ORGANIZACIONI ODBOR / ORGANIZING COMMITTEE:

Članovi Organizacionog odbora / Members of the Organizing Committee:

- Prof. dr Marina Šestić, predsednik
 - Doc. dr Mina Nikolić
 - Maja Ivančević Otanjac, predavač
 - Asist. Kristina Ivanović
 - Asist. Aleksandra Bašić
 - Asist. Vera Petrović
 - Asist. Ivana Obrenović Ilić
 - Asist. Staša Lalatović
 - Asist. Zorica Veljković
- Univerzitet u Beogradu – Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Srbija / University of Belgrade – Faculty of Special Education and Rehabilitation, Serbia

KULTURALNE KOMPETENCIJE U OBRAZOVANJU: REZULTATI SAMOPROCENE NASTAVNIKA SREDNJE ŠKOLE

Branislava Popović-Ćitić^{**1}, Marija Trajković², Lidija Bukvić¹, Marina Kovačević-Lepojević²,
Ana Paraušić Marinković³, Milica Kovačević¹, Dragana Bogičević^{***1}

¹Univerzitet u Beogradu – Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Srbija

²Institut za pedagoška istraživanja, Beograd, Srbija

³Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Beograd, Srbija

Uvod: Kulturalne kompetencije, kao skup vrednosti, znanja, stavova i veština potrebnih za razumevanje i poštovanje kulturalno različitih pojedinaca, te uspostavljanje pozitivnih i konstruktivnih odnosa sa njima, smatraju se važnim aspektom profesionalnog razvoja nastavnika u okvirima interkulturalnog obrazovanja.

Cilj: Uvid u nivo razvijenosti kulturalnih kompetencija nastavnika srednje škole – u domenima kulturalne svesnosti, znanja i veština, uz sagledavanje uticaja pola i starosti ispitanika na rezultate samoprocene.

Metode: Uzorak je činilo 254 nastavnika (78,7% ženskog pola), starosti od 23 do 63 godine ($M = 45,7$; $SD = 9,11$), iz osam beogradskih srednjih škola. Podaci su prikupljeni Kontrolnom listom za samoprocenu kulturalne kompetencije (Cultural Competence Self-Assessment Checklist), koju čini 36 stavki na četvorostepenoj skali Likertovog tipa ($\alpha = .95$), grupisanih u tri podskale: kulturalna svesnost ($\alpha = .77$), kulturalno znanje ($\alpha = .91$) i kulturalne veštine ($\alpha = .92$).

Rezultati: Nastavnici srednje škole poseduju zadovoljavajući nivo kulturalnih kompetencija ($M = 3,13$; $SD = .47$), pri čemu u najvećoj meri raspoložu kulturalnim znanjem ($M = 3,38$; $SD = .52$), zatim kulturalnim veštinama ($M = 3,10$; $SD = .59$) i, na kraju, kulturalnom svesnošću ($M = 2,88$; $SD = .49$). Mlađi i nastavnici ženskog pola procenjuju sopstveni nivo ukupnih kulturalnih kompetencija višim u odnosu na starije ($r = 0,21$, $p < 0,01$) i nastavnike muškog pola ($t(214) = -2,26$, $p < 0,05$). Najznačajnije razlike, kada je u pitanju pol nastavnika, beleže se na nivou kulturalnih veština ($t(240) = -3,24$, $p < 0,01$), dok su u odnosu na starost, razlike najizraženije u domenu kulturalnog znanja ($r = 0,23$, $p < 0,01$).

Zaključak: Iako nastavnici svoje kulturalne kompetencije ocenjuju na relativno visokom nivou, prostor za njihovo unapređivanje postoji. Opravdano bi bilo implementirati programe stručnog usavršavanja koji bi, kroz jačanje kulturalne svesnosti, znanja i veština nastavnika, doprineli demokratskoj kulturi, interkulturalnom obrazovanju i kulturalno kompetentnoj praksi u obrazovnom radu.

Ključne reči: *kulturalne kompetencije, interkulturalno obrazovanje, nastavnici srednje škole*

** popovb@eunet.rs

*** Student doktorskih studija

CULTURAL COMPETENCIES IN EDUCATION: RESULTS FROM SELF-ASSESSMENT OF HIGH SCHOOL TEACHERS

Branislava Popović-Ćitić¹, Marija Trajković², Lidija Bukvić¹, Marina Kovačević-Lepojević², Ana Paraušić Marinković³, Milica Kovačević¹, Dragana Bogičević****¹

¹University of Belgrade, Faculty of Special Education and Rehabilitation, Serbia

²Institute for Educational Research, Belgrade, Serbia

³Institute of Criminological and Sociological Research, Belgrade, Serbia

Introduction: Cultural competencies, as a set of values, knowledge, attitudes and skills needed for understanding and respecting culturally different individuals, and establishing positive and constructive relations with them, are considered an important aspect of the professional development of teachers in the framework of intercultural education.

Aim: An insight into the level of cultural competencies of high school teachers – in the domains of cultural awareness, knowledge and skills, while looking at the influence of gender and age of respondents on the results of self-assessment.

Method: The sample consisted of 254 teachers (78.7% female), aged 23 to 63 ($M = 45.7$; $SD = 9.11$), from eight Belgrade high schools. Data were collected with the Cultural Competence Self-Assessment Checklist, which consists of 36 items on a four-point Likert-type scale ($\alpha = .95$), grouped into three subscales: cultural awareness ($\alpha = .77$), cultural knowledge ($\alpha = .91$) and cultural skills ($\alpha = .92$).

Results: High school teachers report a satisfactory level of cultural competence ($M = 3.13$; $SD = .47$), whereby they have the most cultural knowledge ($M = 3.38$; $SD = .52$), followed by cultural skills ($M = 3.10$; $SD = .59$) and, finally, cultural awareness ($M = 2.88$; $SD = .49$). Younger and female teachers estimate their own level of overall cultural competence higher than older ($r = 0.21$, $p < 0.01$) and male teachers ($t(214) = -2.26$, $p < 0.05$). The most significant differences, when it comes to the teacher's gender, are recorded at the level of cultural skills ($t(240) = -3.24$, $p < 0.01$), while in relation to age, the differences are most pronounced in the domain of cultural knowledge ($r = 0.23$, $p < 0.01$).

Conclusion: Although teachers rate their cultural competence at a relatively high level, there is room for improvement. It would be desirable to implement professional development programs that, through the strengthening of cultural awareness, knowledge and skills of teachers, would contribute to democratic culture, intercultural education and culturally competent practice in educational work.

Keywords: *cultural competencies, intercultural education, high school teachers*

*** PhD student

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

376.1-056.26/.36-053.2(048)(0.034.2)
316.624(048)(0.034.2)
376.1-053.26/.36(048)(0.034.2)
316.614-056.26/.36-053.2(048)(0.034.2)

**МЕЂУНАРОДНИ научни скуп Специјална едукација и рехабилитација данас
(12 ; 2023 ; Београд)**

Zbornik rezimea [Elektronski izvor] / 12. međunarodni naučni skup Specijalna edukacija i rehabilitacija danas, Beograd, Srbija, 27–28. oktobar 2023. godine = Book of abstracts / 12th International Scientific Conference Special Education and Rehabilitation Today, Belgrade, Srbija, October, 27–28th, 2023 ; [urednici, editors Ljubica Isaković ... [et al.]]. - Nasl. sa naslovne strane dokumenta. - Beograd : Univerzitet, Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju = Belgrade =University, Faculty of Special Education and Rehabilitation, 2023 (Beograd : Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju). - 1 elektronski optički disk (CD-ROM) ; 12 cm

Sistemski zahtevi: Nisu navedeni. - Tiraž 200. - Napomene i bibliografske reference uz tekst

ISBN 978-86-6203-168-6

- а) Деца са посебним потребама -- Апстракти
- б) Поремећаји понашања -- Апстракти
- в) Инклузивно образовање -- Апстракти
- г) Социјална интеракција -- Деца са посебним потребама -- Апстракти

COBISS.SR-ID 127580681